
ВЛАДА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Врз основа на член 16 став 1 алинеја 7 и став 3 од Законот за здравствена заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр. 43/12), Владата на Република Македонија, на седницата, одржана на 31.07.2012 година, донесе

ПРОГРАМА ЗА ОРГАНИЗИРАЊЕ И УНАПРЕДУВАЊЕ НА КРВОДАРИТЕЛСТВОТО ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ЗА 2012 ГОДИНА

І. В О В Е Д

Крводарителството има нагласено општествено значење и претставува дејност од општ интерес за Република Македонија. Без потребните количества сигурна крв и крвни продукти не е можно да се обезбеди современа, квалитетна и рационална здравствена заштита на населението.

Дарувањето на крв е право и обврска на граѓаните, што произлегува од одредбите на Законот за здравствена заштита, при што граѓаните имаат право на здравствена заштита, вклучуваќи го и лекувањето со крв и крвни продукти.

Крводарителството претставува хуманитарно-социјална активност на луѓето кои преку давање на крв и ширење на идеата за солидарно, доброволно, анонимно и бесплатно крводарителство помагаат при лекување на граѓаните.

Крводарителството ги развива особините на хуманост и солидарност и има воспитно значење кај граѓаните, а особено кај младите. Република Македонија како демократска и социјална држава го обезбедува правото на здравствена заштита на сите свои граѓани. За остварување на ова право во државата треба да се обезбедат оптимални количества единици на крв и крвни продукти во секое време и за секој граѓанин кој има потреба од лекување со неа. Потребите од крв и крвни продукти се обезбедуваат со постојаниот развој на крводарителството.

За таа цел, Владата на Република Македонија, преку Министерството за здравство и Фондот за здравствено осигурување го утврдува значењето, поставеноста и принципите на крводарителството и ги обезбедува административните, организационите и финансиските услови за развој на оваа дејност.

ІІ. МОМЕНТАЛНА СОСТОЈБА

Црвениот крст на Република Македонија преку програмата за организирање и унапредување на крводарителството во Р.М. во последните години обезбедува сигурни средства од Владата на Република Македонија за нејзино финансирање. И покрај економската криза во државата, трансформација во здравството, зголемениот број на невработени лица, мигрирање на млади луѓе надвор од државата, кои се сериозни проблеми и со кои секојдневно се соочуваме, крводарителството во Република Македонија бележи позитивни резултати и не го доведе здравството во загрозна состојба од недостиг на крв и крвни продукти. Од друга страна министерството за образование овозможи отворање на нови универзитети (државни и приватни) и дисперзирани факултети во голем број на градови во државата и со тоа ни даде можност за регрутирање и вклучување на што повеќе млади луѓе во процесот на крводарителството, со цел да станат редовни дарители на крв од редовите на здравата популација. Црвениот крст на Република Македонија заедно со трансфузиолошките служби вложи голем труд и

ангажирање за успешна реализација на оперативните годишни планови, континуирано обезбедување на месечни потреби од крв и крвни продукти за нормално функционирање на здравствениот систем, комуникација, мотивирање и организирање на крводарителски акции во различни средини, едукација на населението, мотивација и одговорност на вработениот персонал и на волонтерите. Остварена е подобра комуникација со партнерски организации и клубови на крводарители во повеќето општински организации на Црвен крст и во градот Скопје со цел полесно да се надминување на повеќето социјално-културни пречки, воведување во процесот на мобилизирање и регрутирање на крводарители, истакнување на нивните крводарителски активности со медиумско покривање и давање на јавни признанија, информирање за правата на крводарителите и слично.

III. МЕРКИ КОИ ТРЕБА ДА СЕ ПРЕВЗЕМАТ ЗА НАДМИНУВАЊЕ НА СОСТОЈБИТЕ

Основна определба за која треба да се залага и стреми министерството за здравство е да најде начин и механизми за обезбедување на сигурна и здрава крв преку квалитетно реализирање на програмата за крводарителство и нејзино редовно финансирање. На тој начин ќе се обезбедат услови за нормално функционирање на Црвениот крст на Република Македонија при реализација на активностите планирани со програмата за крводарителство и покривање на направените трошоци. Исто така треба да се задржат добрите односи на извршителите во програмата, да се подобри комуникацијата со партнерските организации и клубови на крводарители, да продолжи традицијата за организирање на едукативни семинари, размена на искуства, вклучување на поголем број обучени млади мотиватори и подобра застапеност на младата популација во процесот на крводарителството, промоција на доброволното крводарителство и подигнување на свеста на населението, подготвување и издавање на информативно-промотивни материјали и зачувување на правата на крводарителите.

IV. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

Црвениот крст на Република Македонија на планот на крводарителството има за цел да ја зацврсти водечката позиција во развојот и унапредувањето на крводарителството, да ги применува принципите на солидарност, доброволност, анонимност и бесплатност, да ја подигне свеста и мотивираноста на граѓаните за доброволно крводарителство, да се грижи за здравјето на крводарители и да се залага за почитување на нивните права.

Главни цели на програмата :

- Подигнување на свеста на населението и мотивирање за доброволно крводарителство;
- Задржување на постојните редовни крводарители, регрутирање и привлекување на нови крводарители и нивна едукација;
- Мобилизирање на партнерски организации и клубови на крводарители;
- Идентификување и зачувување на компактибилните фамилијарни дарители и нивно регрутирање во редовни дарители;
- Зајакнување на соработката на извршителите во програмата и подобрување на квалитетот на услугите;

V. ПРИНЦИПИ ЗА РАЗВОЈ НА КРВОДАРИТЕЛСТВОТО

Дарувањето крв е лично право и хумана обврска на граѓаните, што произлегува од правата да се грижат за своето здравје и здравјето на другите.

Тргувајќи од фактот дека одделни заболувања можат да се лекуваат со крв и крвни продукти, неопходно е да се изгради единствен систем на крводарување и од фактот дека само здравиот човек е единствен извор на снабдување на крв.

Крводарителството во Република Македонија се темели на принципите на солидарност, доброволност, анонимност и бесплатност. Принципот на доброволност се однесува само на граѓанинот како поединец, бидејќи тој по сопствена волја и без присила се определува согласно со своите хуманитарни чувства и свест за помагање на болните односно повредените.

За определбата за дарување крв е потребен висок степен на мотивираност, која може да се обезбеди само со правилна и насочена здравствено-воспитна и мотивациска активност во рамките на едно организирано општество. Единствената награда на граѓанинот кој дарува крв е чувството дека му помогнал или спасил живот на некој сограѓанин. Истовремено, тоа кај дарителот предизвикува и сигурност дека и нему ќе му биде помогнато во случај на потреба.

Крводарителот за дадената крв не добива никаков финансиски надомест. Во исто време, Организацијата на Црвениот крст и Трансфузиолошката служба не смеат да остваруваат никаква добивка, освен надомест за покривање на комплетните трошоци по единица крв.

Со самото дарување на крв, крводарителот изразува највисок степен на солидарност со сите оние на кои таа им е потребна, без оглед на возраст, пол, раса, боја, национална или верска припадност.

Со придржување кон споменатите принципи, Република Македонија ги исполнува сите поставени услови од страна на Светската здравствена организација и Меѓународната федерација на друштвата на Црвениот крст и Црвената полумесечина.

VI. ПОТРЕБИ ОД ЕДИНИЦИ КРВ И КРВНИ ПРОДУКТИ

Годишните потреби од крв и крвни продукти во Република Македонија, се одредуваат според критериум утврден од страна на Комитетот за планирање на потребите за крв и крвни продукти во РМ, формиран од Здружението на трансфузиолози на РМ, согласно Законот за безбедност во снабдувањето со крв (Службен весник на РМ бр. 110/07).

Со оглед на Европските стандарди и потребите од крв во РМ по болнички кревет, планираниот број на потреби од крв за 2012 година се утврдува на 55.000 единици крв.

За болните и повредените од внатрешноста кои се лекуваат во Клиничкиот центар - Скопје и за резерви, секоја од општините е должна 30 % од остварените количини на крв да ги упати во Републичкиот завод за трансфузиологија.

Квалитетот и сигурноста на крвта и крвните продукти треба да се осигурат низ целиот синхир почнувајќи од пораката за анимација на граѓаните, преку правилната селекција на дарителите, процесирањето на крвта се до апликација на пациентите.

Следејќи ги основните чекори на социјалниот маркетинг ќе се дизајнираат ефикасни кампањи за регрутирање/задршка на дарителите кои ќе влијаат на промена на локалните разлики на културата, однесувањето и навиките на луѓето.

VII. НОРМИ, ПРАВА И ОБВРСКИ НА КРВОДАРИТЕЛИТЕ

Согласно принципите на Светската здравствена организација, Советот на Европа и Етичкиот кодекс на Меѓународната федерација на друштвата на Црвениот крст и Црвената полумесечина, се утврдуваат следните норми, права и обврски на крводарителите :

- Дарител во Република Македонија може да биде секој човек, без оглед на пол, раса, боја, национална и верска припадност;
- На потенцијалните дарители не смее да се врши притисок за дарување на крв;
- Кон дарителите треба да се негува љубезен и коректен однос;
- Дарителите имаат етичка одговорност кон здравствената служба и примателите на нивната крв, по однос на давање реални податоци за прележана болест и моментална здравствена состојба;
- Дарителите се здрави граѓани меѓу 18 и 65 годишна возраст;
- Бројот на крводарувања во текот на една година се ограничува на четири пати за мажи и три пати за жени. При дарувањето на крвна плазма или крвни клетки до 12 пати годишно;
- Крв може да се дарува само по претходен лекарски и лабораториски преглед, согласно со претходно утврдени медицински критериуми;
- Податоците за крводарителот, вклучувајќи ги и лабораториските резултати се третираат како професионална тајна;
- На крводарителите им се гарантира дека нивната крв ќе биде употребена само како лек за болните и повредените, без надомест;
- Дарителите имаат право на благодарници и јубилејни признанија пропишани во програмата;
- Дарителите добиваат симболични подароци со знак на Црвениот крст или крводарителски белези и пораки;
- Дарителите добиваат крводарителска книшка, а по потреба сертификати од лабораториски резултати, без паричен или друг вид надомест;
- Дарителите што дарувале крв над 10 пати се ослободуваат од плаќање на партиципација при користење на определени видови здравствена заштита (што е регулирано со општ акт на Фондот за здравствено осигурување и со Програмата за организирање и унапредување на крводарителството во Република Македонија);
- Работникот кој доброволно дава крв има право на отсуство од работа на два последователни работни дена за секое давање крв. (Регулирано со Законот за работните односи "Службен весник на РМ. бр. 62/05, член 150, став 2).

VIII. ИЗВРШИТЕЛИ НА ПРОГРАМАТА СО КОНКРЕТНИ ЗАДАЧИ

Министерството за здравство, во соработка со Фондот за здравствено осигурување (во понатамошниот текст: Фонд до Владата на Република Македонија предлагаат Програма за организирање и унапредување на крводарителството во Република Македонија.

Министерството за здравство и Фондот го следат спроведувањето на програмата и превземаат соодветни мерки за нејзино доследно спроведување.

Министерството за здравство утврдува потреби на државата од единици на крв, крвни продукти и резерви, во соработка со Републичкиот завод за трансфузиологија и службите за трансфузија при здравствените организации во Република Македонија.

Министерството за здравство врши надзор над учесниците во спроведувањето на Програмата и утврдува систем на квалитет.

Министерството за здравство ги обезбедува финансиските средства и врз основа на доставени фактури и извештаи врши исплата.

Црвениот крст на Република Македонија во областа на крводарителството ги врши следните задачи :

- Континуирана здравствено-воспитна и мотивациска работа кај населението;
- Непосредна подготовка на крводарителските акции во сите средини;
- Изготвување на информативно-пропаганден материјал;
- Анкетирање и изготвување на списоци на потенцијални дарители на крв;
- Учество на волонтери на самата акција за прифаќање на дарителите на крв;
- Евиденција на крводарителските акции на посебни формулари ;
- Изготвување на периодични и годишни извештаи за работа, што ги доставува до Министерството за здравство на Република Македонија;
- Доделување на признанија на крводарителите.

Републичкиот завод за трансфузиологија и трансфузиолошките служби ги вршат следните задачи :

- Ги утврдуваат потребите за крв и крвни продукти за населението во Република Македонија, заедно со Министерството за здравство;
- Вршат организирано прибирање на крв од доброволни дарители со мобилни екипи и во службите за трансфузиологија при болничките центри;
- Вршат контрола на крв, приготвување на крвни компоненти, нивно чување и експедиција;
- Во соработка со клиниките или болничките центри при медицинските центри вршат контрола на употребените крвни продукти;
- Обезбедуваат стандарди за прибирање на крв (стандарден состав на екипи, опременост, минимални ресурси за работа, стандарден број на единици кои треба да се прибираат дневно, месечно, годишно);
- Вршат здравствена контрола и се грижат за здравјето на дарителите на крв;
- Водат национален регистар за дарители на крв (според местото на давање, крвни групи, ретки крвни групи, типизирани, одбиени крводарители, дарители на плазма и клеточни елементи);
- Изготвуваат книшка за дарители на крв (со код за секој крводарител, крвна група, картон за возач со крвна група);
- Учествуваат во здравствено-воспитна, мотивациска, истражувачка работа за развој и унапредување на крводарителството;
- Обезбедуваат унифициран благодарен оброк за дарители на крв;

Заеднички активности на Црвениот крст на Република Македонија и Републичкиот завод за трансфузиологија:

- Планирање и организирање на крводарителските акции, како и изготвување на програма, оперативни планови, обврски и извештаи за реализација на Програмата за крводарителство;
- Планирање и утврдување на термин за изведување на крводарителска акција во одредена средина;
- Редовни контакти и посети во средина во која се планира да се изведе акцијата;
- Договор со организаторите за обезбедување на соодветен простор и услови за оптимално изведување на акцијата;
- Евалуација на постигнатите резултати, на терен и во установите за прибирање крв;
- Предлози за измени и дополнувања на програмата за организирање и унапредување на крводарителството, согласно
- Прилагодување на новонастанати состојби и потреби од крв и крвни продукти (вонредни акции, сезонски потреби, ретки крвни групи);

-
- Организирање на вонредни крводарителски акции во случај на недостиг на единици на крв;
  - Учество во работа на комисиите за крводарителство на разни нивоа;
  - Редовно информирање за сите крводарителски акции преку средствата за јавно информирање;
  - Постојано осовременување на промотивни материјали за крводарителство и соработка со размена на искуства од други земји;
  - Севкупна анализа и конкретен тримесечен увид во извршените активности и нивното финансиско обезбедување;

IX. ОЧЕКУВАНИ РЕЗУЛТАТИ :

Преку промоција на принципите во крводарителство и на етичките вредности е зголемен бројот на доброволни крводарители и подигната е свеста на луѓето во различни заедници и целни групи.

Идентификувани се приоритетните целни групи, спроведено е нивно мобилизирање и регрутирање и подобрена е соработката со партнерските организации и клубови на крводарители;

Зголемен е бројот на обучени мотиватори од редовите на клубови на крводарители кои активно се вклучени во процесот на организирање на акциите за доброволно крводарување во нивните средини;

Зголемен е бројот на млади крводарители кои понатаму како пиер едукатори придонесоа за зголемување на бројот на нови крводарители и регрутирање во редовни крводарители;

Зголемен е бројот на доброволни крводарители, а намален е бројот на фамилијарните дарители;

Подобрена е соработката и комуникацијата меѓу извршителите во реализирање на задачите и обврските во Програмата за организирање и унапредување на крводарителството во Р.М.;

Воспоставена е софистицирана програма за водење на евиденција во крводарителството при Црвениот крст на Република Македонија, со користење на серверска база и интернет конекција;

Подобрена е соработката со други НД на Црвен крст и Црвена полумесечина, со невладини и партнерски организации кои работат и постигнуваат добри резултати во крводарителство;

X. ПОТРЕБНИ ФИНАНСИСКИ СРЕДСТВА

За реализација на планираните мерки и активности во оваа програма потребни се следните финансиски средства:

1.1. За активности на Црвениот крст на Република Македонија

1.1.1. Организирање и подготвување на крводарителски акции

- Надоместок на трошоци за подготвување и организирање на крводарителски акции на Општинските организации на Црвен крст :

За планирани 55.000 крводарувања на ООЦК	1.800.000,00 ден.
Вкупно:	1.800.000,00 ден.

1.1.2. Изготвување на здравствено-воспитни, пропагандни материјали и мотивациски средства за крводарителите

Во рамките на изготвувањето на здравствено-воспитните, пропагандните материјали и мотивациските средства се планира реализација на следните активности :

Изготвување на здравствено-воспитни и пропагандни материјали :

Ред. Бр.	Вид на дејност	Количина	Единечна цена	Вкупно
1	Плакат "повик"	20.000	6,00	120.000,00
2	Плакат за 17 Март	2.000	20,00	40.000,00
3	Евидентни листови за крвни акции	10.000	2,00	20.000,00
4	Флаер/агитка	20.000	3,00	60.000,00
5	Картички за повик	40.000	2,00	80.000,00
6	Одб слежување на 17 Март и 14 Јуни	-	-	287.060,00
ВКУПНО (А):				607.060,00

Јубилејни признанија и мотивациони средства

Ред. Бр.	Вид на дејност	Количина	Единечна Цена.	Вкупно
1	Значка за 5-то дарување	3.000	35,00	105.000,00
2	Значка за 10-то дарување	2.000	35,00	70.000,00
3	Значка за 25-то дарување	1.000	35,00	35.000,00
4	Плакета за 50-то дарување	200	900,00	180.000,00
5	Плакета за 75-то дарување	50	900,00	45.000,00
6	Плакета за 100-то дарување	20	900,00	18.000,00
7	Признанија за општини со исполнет план за крводарителство	24	2000,00	48.000,00
8	Печатење на Јубилејни благодарници	6.000	7,00	42.000,00
9	Пренесени обврски од 2011			812.940,00
ВКУПНО (Б):				1.355.940,00

Активности на Институтот за трансфузиона медицина

Ред. Бр.	Вид на дејност	Количина	Единечна Цена.	Износ во денари
1	Медицински прашалник при секое дарување	55.000	1,00	55.000,00
2	Крводарителски книшки	20.000	6,00	120.000,00
3	Картони за евиденција на дарители На крв	2.000	21,00	42.000,00
4	Медицински потврди за дарители На крв	20.000	1,00	20.000,00
Вкупно:				237.000,00

РЕКАПИТУЛАР

Ред. Бр.	Вид на дејност	Вкупно
1	За планирани 55.000 крводарувања на ООЦК	1.800.000,00 ден
2	Изготвување на здравствено-воспитни и пропагандни материјали	607.060,00 ден
3	Јубилејни признанија и мотивациони средства	1.355.940,00 ден
4	Активности на Институтот за трансфузиона медицина	237.000,00 ден
5	Средства за надоместок за партиципација	1.000.000,00 ден
ВКУПНО:		5.000.000,00 ден

XI. ФИНАНСИРАЊЕ НА ПРОГРАМАТА

Вкупните средства за реализација на Програмата изнесуваат 5.000.000,00 денари. Програмата ќе се реализира во рамките на обезбедените средства во Буџетот на Република Македонија за 2012 година во износ од 5.000.000,00 денари.

XII. РАСПРЕДЕЛБА НА СРЕДСТВАТА

Распределбата на средствата по Програмата ќе ја врши Министерството за здравство квартално на Црвениот крст на Република Македонија и Републичкиот завод за трансфузиологија извршители на активностите, врз основа на доставени фактури и извештаи за реализација на мерките и активностите содржани во Програмата.

Црвениот крст на Република Македонија најдоцна до 31.01.2013 година доставува до Министерството за здравство Годишен извештај за реализираните активности предвидени со Програмата за 2012 година.

Црвениот крст на Република Македонија, согласно сопствената евиденција на податоци на крводарители (електронска обработка на податоци и пишани формулари) добиени од страна на општинските организации на Црвен крст за реализиран број на крводарувања, изготвува месечни прегледи за реализиран број на крводарувања во Република Македонија и квартално за секое тромесечие во годината подготвува извештаи и фактури и ги доставува до министерството за здравство на Република Македонија за контрола и исплата на средства.

XIII. СРЕДСТВА ЗА НАДОМЕСТОК ЗА ПАРТИЦИПАЦИЈА

Средствата за надоместок за партиципација при користење на здравствени услуги на дарители со над 10 крводарувања се трансферираат квартално до здравствените установи за 6.000 крводарители по просечна партиципација за користење на здравствени услуги по крводарител, годишно се трансферираат средства во вкупен износ од 1.000.000,00 денари.

XIV. МОНИТОРИНГ И ЕВАЛУАЦИЈА

Мониторинг и евалуација за спроведување на програмата за организирање и унапредување на крводарителството континуирано во текот на годината ќе врши Црвениот крст на Република Македонија и за тоа во извештаите ќе го информира министерството за здравство.

Ќе се формира стручен тим кој заедно со комисијата за развој и унапредување на крводарителството при Црвениот крст на Република Македонија ќе ги следи и проценува зацртаните цели во програмата и ќе предлага мерки за надминување на одредени проблеми кои можат да произлезат во процесот на имплементација на утврдените задачи и активности во програмата за крводарителство во 2012 година.

Со денот на влегување во сила престанува да важи Програмата за организирање и унапредување на крводарителството во Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ број 8/12 и 45/12).

Оваа програма влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во Службен весник на Република Македонија.

Бр.41-5702/1
31 јули 2012 година
Скопје

Заменик на претседателот
на Владата на Република
Македонија,
м-р Зоран Ставрски, с.р.

